

Vedoucí vědecká pracovnice Sociologického ústavu Akademie věd ČR paní Dana Hamplová, Senát 30. května 2023. (The Epoch Times)

[ČR](#)

Podle genderové ideologie v Istanbulské úmluvě, lidská přirozenost „neexistuje“, chce vytvořit „nového člověka“, říká profesorka Hamplová

[Milan Kajínek](#) | 13. 6. 2023

Do debaty o tak zvané *Istanbulské úmluvě* ([pdf](#)) a o tom, co by pro Českou republiku znamenalo její přijetí, vstoupila vedoucí vědecká pracovnice Sociologického ústavu Akademie věd, prof. PhDr. Dana Hamplová, PhD.. V Senátu nedávno promluvila o „nejkontroverznější části“ této úmluvy.

„Zajímá mě především ta část *Istanbulské úmluvy*, která se věnuje snaze změnit kulturní vzorce, protože to je věc, která je na tom možná nejkontroverznější, že se státy zavazují, že změní chápání základních pojmů a vztahů a stereotypů, týkajících se mužů a žen,“ vysvětluje profesorka Hamplová.

Podle kritiků obsahu úmluvy dokument na povrchu prohlašuje, že přináší nové přístupy, jak zamezit násilí na ženách, ale při bližším pohledu se jedná o „skrytý pokus o instalování *genderové ideologie* do právního systému České republiky“. Podle expertů jsou již všechny právní aspekty, které úmluva vyžaduje, v českých zákonech zavedeny. Jedinou novinkou, kterou podle nich úmluva přináší, je právě *genderová ideologie*.

Co je genderová ideologie?

Kritickou otázkou, kterou je třeba hned na začátku zodpovědět, je podle Hamplové „jestli vůbec existuje něco jako *lidská přirozenost*“.

Historicky máme v Evropě podle profesorky dvě tradice, „jedna je ta, řekněme, židovsko-křesťanská tradice, která věří, že člověk byl stvořen k obrazu božímu, má nějakou přirozenost danou“. Respektive, když byl člověk stvořen, bylo vytvořeno i jeho lidství, tedy byl člověku dán určitý charakter nebo „lidská povaha“, která dělá člověka člověkem.

Druhá „tradice“, na jejíž vlně přichází „genderová ideologie“ se spojuje se jménem Johna Locka a sahá až do starého Řecka, a ta vidí člověka jako *tabula rasa* – jako *nepopsaný list*, který teprve výchovou a socializací přijímá svoji *podstatu*, vysvětluje profesorka Hamplová. Jde tedy o představu, že povaha, charakter nebo *lidská přirozenost* jsou pouhými „konstrukty“ vytvořenými lidmi a společností.

„Pro dnešní diskusi je asi podstatné to, že v podstatě ty dvě hlavní ideologie, politické ideologie nebo myšlenkové proudy 19. a 20. století, jsou založené na té druhé tradici, na představě, že lidská přirozenost je velmi tvárná, v podstatě je ji možné nějakým způsobem do značné míry (měnit). Tedy vlastně se jedná o představu, že něco takového, jako *lidská přirozenost*, neexistuje,“ říká profesorka Hamplová.

Marxismus a genderová ideologie

„Mě bude zajímat především to, jak k této diskusi přispěl marxismus, protože to je, myslím si, pro pochopení těch současných diskusí asi nejdůležitější,“ uvedla D. Hamplová během diskuse v jednacím sále Senátu. „Starší lidé znají z hodin marxismu, leninismu, že základem marxistické představy je to, že tady máme ekonomickou základnu, která determinuje úplně všechno. Pak máme nadstavbu, náboženství, ideologie, myšlenky... Ale to je jenom odrazem těch ekonomických, výrobních vztahů.“

Podle Hamplové je tato představa *lidské přirozenosti* založena na tom, že *lidská přirozenost* „je něco, co se vyvíjí a v podstatě to jenom odráží daný stav výrobních vztahů“.

Jak možná starší čtenáři vědí, komunisté používali heslo „poručíme větru dešti“, což částečně odráží ono přesvědčení, že vše – člověka i přírodu – přizpůsobíme našim cílům.

Nejenom, že se podle těchto představ lidská přirozenost „vyvíjí“, vysvětluje profesorka Hamplová, ale „protože směřujeme k oné úžasné utopické společnosti, tak my *lidskou přirozenost* můžeme měnit a musíme vytvářet toho *nového člověka*, který bude odpovídat, který bude vhodný na budování té *nové společnosti*“.

Historické experimenty s *lidskou přirozeností*

Podle Hamplové historie ukazuje, že „od samého začátku těchto marxistických, marxisticko-leninských hnutí“ byl kladen „velmi silný důraz na otázky postavení mužů a žen“. Jednalo se o snahu „změnit chápání muže a ženy“.

Podle vědeckých studií amerického antropologa [Melforda Spiroa](#) tyto snahy selhaly. Spiro sledoval takzvané izraelské *kibucy*, kolektivistická družstva, které v Izraeli založili v minulém století emigranti z východní Evropy ovlivnění komunistickou revolucí a utopickým feminismem.

Tato družstva chtěla úplně zrušit *rodinu* a zrušit základní vztahy nebo *základní definice* toho, *co je muž a žena*. „Děti se odevzdávaly po narození do kolektivní výchovy, potlačovaly se tam jakékoli znaky *odlišnosti pohlaví*, ženy se měly oblékat stejně jako muži, dělaly úplně stejnou práci. V podstatě šlo o to opravdu *vymazat pohlaví*, vysvětluje profesorka Hamplová. O vývoji této komunity máme velmi dobré záznamy, které ukazují, že tato snaha o změnu *lidské přirozenosti* neuspěla a další generace v těchto komunitách se opět vrátily k původnímu způsobu života, přestože žily odděleně od okolní společnosti. *Více zde...* (právě připravujeme)

Profesorka Dana Hamplová v rozhovoru s médií, Senát 30. května 2023.
(The Epoch Times)

A jaký by měl být výsledek?

Podle *Istanbulské úmluvy* by měl stát v podstatě financovat a realizovat programy, které *systematickou výchovou* změní *kulturní vzorce* a změni chápání *genderových rolí* muže a ženy ve společnosti.

Proč mají být tyto role změněny?

Hlavní ideou je podle profesorky Hamplové přesvědčení, že příčinou násilí na ženách je chápání *genderových rolí* (role muže a ženy v rodině) v myslích lidí. Jinak řečeno, jako autor článku racionalizují, že podle *Istanbulské úmluvy* je hlavní příčinou násilí na ženách chápání sociálních rolí muže a ženy ve společnosti, tedy tradiční uspořádání rodiny – a „lékem“ má být změna těchto zaběhaných *genderových (sociálních) rolí*.

Průzkumy ve společnosti ukazují, že předpoklad je mylný

„Pokud chceme použít změnu genderových rolí na to, abychom potlačili domácí násilí, tak se musíme ptát, jestli máme nějakou empirickou základnu pro to, abychom mohli říci: Ano, když se budou muži chovat jako ženy, ženy se budou chovat jako muži, bude ta společnost méně násilná,“ uvažuje profesorka Hamplová.

Podle Hamplové není možné srovnávat jednotlivé společnosti makroúrovní. „Je to problematické v tom, že statistiky nejsou srovnatelné. To, jak se chápe znásilnění, jak se chápe násilí v různých zemích, to prostě vůbec není jednoduché,“ proto není možné porovnávat stav, protože výstupy statistik mají odlišný základ. „Asi jediná srovnatelná charakteristika je násilná smrt. To je to jediné, co můžeme mezinárodně srovnávat,“ říká Hamplová.

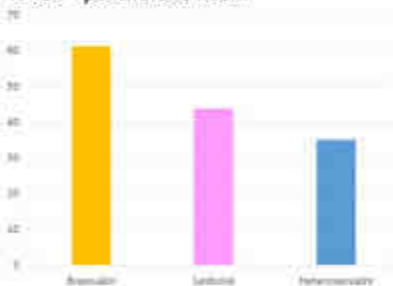
„Co však můžeme srovnávat, je to, jakým způsobem vypadá domácí násilí v párech, které se neřídí tou takzvanou *heteronormativní kulturou* (pozn. autora článku: přesvědčení, že pouze heterosexuality, tedy vztah mezi mužem a ženou, je normální sexuální orientace), nebo těmi vzorci, které nejsou *heteronormativní*,“ uvádí profesorka Akademie věd.

V podstatě můžeme předpokládat, že pokud jádrem domácího násilí jsou ony *stereotypní tradiční vzorce* mužů a žen, tak v párech, které se neřídí těmito *stereotypními vzorci*, by mělo být nižší násilí.

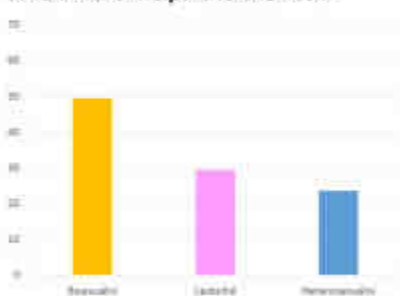
A právě máme k ověření tohoto předpokladu poměrně hodně dat. Tento graf (níže) je ze Spojených států, který vypracovalo *Centers for Disease Control and Prevention*, jedna z největších státních organizací v USA, ukazuje podíl žen, které zažívají partnerské násilí. Ne jakýkoli typ násilí, ale partnerské násilí.

Centers for Disease Control and Prevention Survey (USA)

% žen - partnerské násilí

% žen - závažné partnerské násilí

Walters, M.L., Chen J., & Breiding, M.J. (2013). *The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2010 Findings on Victimization by Sexual Orientation*. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention

„Žlutý sloupec vlevo, to jsou ženy bisexuální. Růžový sloupec, to jsou ženy lesbické. Modrý, nejnižší vzorec jsou ženy v heterosexuálních vztazích. Nalevo máme veškeré násilí, napravo máme potom závažné násilí, které se definuje tak, že vás někdo opravu zbije a podobně,“ popisuje graf profesorka Hamplová.

Tato zjištění ukazují, že proti všem předpokladům, že *heteronormativita* vede k násilí, jsou právě heterosexuální páry násilné nejméně.

„Není to jenom tím, že by se (v těchto párech násilí) hlásilo méně,“ upřesňuje profesorka. „Naopak, je teď velmi široká literatura o tom, že v podstatě u těch LGBT párů je velká **nechuť** hlásit domácí násilí. Mají strach, oni se bojí jít na policii, protože budou mít pocit, že je policisté nebudou brát vážně, (když jim sdělí), že ‘mě zmlátila moje partnerka’... Je tam větší bariéra to hlásit.“

Nejedná se pouze o jednu studii, která by přicházela s takovými výsledky. Podle Hamplové se tato zjištění „ukazují systematicky“.

„Minimálně se ukazuje, že tam ty rozdíly buď nejsou, nebo spíše naprostá většina studií ukazuje, že výskyt domácího násilí je vyšší v těch *neheterosexuálních* párech,“ dodává Hamplová.

Závěrem

„Můžeme se rozhodnout, že chceme, aby naše společnost vypadala jinak, můžeme se snažit rozhodnout to, že bychom chtěli, aby se změnila podoba vztahů mezi muži a ženami, aby se změnily mužské a ženské role. Ale měli bychom si říci, že pokud se k tomu rozhodneme, tak to neznamená, že tím snížíme domácí násilí,“ shrnuje profesorka Akademie věd ČR praktické znalosti o vývoji společnosti.

Podle D. Hamplové v současné době v podstatě „neexistuje empirická evidence o tom, že podpora těchto *nestereotypních rolí* sníží domácí násilí“.

Prof. PhDr. Dana Hamplová, PhD. je od roku 2022 je členkou *Rady vlády pro vědu, výzkum a inovace*. Zaměřuje se na kvantitativní sociologii, a to především na témata rodiny, kvality života, zdraví, sociálních nerovností a náboženství. Je autorkou například odborné publikace *Souhrnná výzkumná zpráva* zaměřená na kumulativní efekty sociálního znevýhodnění na zdraví a kvalitu života.

Video-záznam přednášky [naleznete zde](#). (paní Hamplová hovoří v čase od 1:57:09)

Poznámka: *Do textu jsme umístili podnadpisy pro snadnější orientaci v tématech. Text byl také drobně upraven z hovorového jazyka do psaného textu.*

„Děkuji za pozvání. Přiznám se, že když jsem viděla předchozí řečníky, tak jsem se trochu zděsila, protože mám pocit, že ta moje prezentace je taková velmi akademická, školometská. Navíc nejsem právník. Jsem „ta“ socioložka. Naštěstí tady pan poslanec Vondra už není, takže ho nebudu děsit... Ale aspoň je to takové trochu rozšíření.

Právě proto, že nejsem právník, jsem sociolog, tak se budu zabývat širšími otázkami. Nezájímají mě právní dopady, ale zajímá mě především ta část *Istanbulské úmluvy*, která se věnuje snaze změnit kulturní vzorce, protože to je věc, která je na tom možná právě nejkontroverznější, že se státy zavazují, že změní chápání těch základních pojmů a vztahů a stereotypů, týkajících se mužů a žen.

Moje prezentace bude částečně o tom, do jaké míry vůbec můžeme ty vzorce měnit, jestli je chceme měnit, jaké to má důsledky.

Nemohu se ubránit tomu, abych nezačala vlastně tou nejzákladnější otázkou, a to je to, jestli vůbec existuje něco jako *lidská přirozenost*, jak se to odráží potom v těch diskusích týkajících se *Istanbulské smlouvy*. Ona to totiž není jenom filozofická otázka, ale to pojetí lidské přirozenosti

prostupuje celou společností, naším myšlením, celou politickou kulturou. Bez toho si nemůžeme vůbec představit naše diskuse. Ale přitom to velmi často není explicitně řečeno, jak si představujeme lidskou přirozenost.

Historicky tady máme v Evropě dvě tradice, jedna je ta, řekněme, židovsko-křesťanská tradice, která věří, že člověk byl stvořen k obrazu božímu, má nějakou přirozenost danou. Potom tady máme, řekněme, takovou tu tradici, která se spojuje hodně se jménem Johna Locka, ale sahá až do starého Řecka, a ta vidí člověka jako *tabula rasa*, jako prostě *nepopsaný list*, který teprve výchovou a socializací přijímá tu svoji podstatu.

Pro tu dnešní diskusi je asi podstatné to, že v podstatě ty dvě hlavní ideologie, politické ideologie nebo myšlenkové proudy 19. a 20. století, jsou založené na té druhé tradici, na té představě, že lidská přirozenost je velmi tvárná, v podstatě je ji možné nějakým způsobem do značné míry (měnit). Tedy vlastně se jedná o představu, že něco takového jako *lidská přirozenost* neexistuje.

V sociálních vědách už je to skoro dnes takové slovo, které když řeknete, tak jste asi trochu fašista, protože o *přirozenosti* se vůbec nemluví. Ale zároveň je tam nějaká implicitní představa, že *přirozenost* existuje, že nějaká verze *přirozenosti* existuje. Mě bude zajímat především to, jak k této diskusi přispěl marxismus, protože to je, myslím si, pro pochopení těch současných diskusí asi nejdůležitější.

Jak všichni, řekla bych, starší lidé znají z hodin marxismu, leninismu, základem té marxistické představy je to, že tady máme ekonomickou základnu, která determinuje úplně všechno, pak máme tu nadstavbu, náboženství, ideologie, myšlenky. Ale to je jenom odrazem těch ekonomických, výrobních vztahů. To je důležité z toho hlediska, že v podstatě to přináší takovou implicitní představu o lidské přirozenosti, která je založena na tom, že lidská přirozenost je něco, co se vyvíjí. V podstatě to jenom odráží daný stav výrobních vztahů. Nejenom že se vyvíjí, ale protože směřujeme k té úžasné utopické společnosti, tak my tu lidskou přirozenost můžeme měnit a musíme vytvářet toho nového člověka, který bude odpovídat, který bude vhodný na budování té nové společnosti.

Co je možná zajímavé, že od samého začátku těchto marxistických, marxisticko-leninských hnutí tam byl velmi silný důraz na otázky postavení mužů a žen, resp. na snahu změnit to chápání muže a ženy.

Kibucy – marxistický nebo, řekněme, levicový experiment

Já bych zde připomněla jeden marxistický nebo, řekněme, levicový experiment, o kterém se už dnes nemluví, ale je to v podstatě podle mého názoru naprosto zásadní pro diskusi nebo přináší zásadní důsledky pro naši diskusi, a to jsou izraelské *kibucy*.

Izraelské *kibucy*, to je taková zajímavá věc. Většina z nás, když si představí *kibuc*, to jsou taková ta kolektivistická družstva, ale málo se ví to, že ti zakladatelé, to byli většinou emigranti z východní Evropy, kteří byli právě ovlivněni ruskou revolucí, utopickým feminismem. Oni se snažili osvobodit člověka od té *zkorumpované buržoazní kultury*, osvobodit ženy od *tradičních rolí* a od *mateřství*, což bylo vnímáno jako *biologická tragédie žen*.

Já jsem si toto vzala z programového prohlášení *kibucu*, o co se *kibucy* snaží. Proč mluvím o tom, že to je jeden z největších sociálních experimentů 20. století, nebo nejenom 20. století, obecně si myslím, že to je jeden z největších sociálních experimentů v historii, protože tam v podstatě došlo ke snaze úplně *zrušit rodinu* a zrušit ty základní vztahy nebo ty *základní definice toho, co je muž a žena*.

Děti se odevzdávaly po narození do kolektivní výchovy, potlačovaly se tam jakékoli znaky *pohlavního dimorfismu*, ženy se měly oblékat stejně jako muži, dělaly úplně stejnou práci. V podstatě šlo o to opravdu *vymazat pohlaví*.

O vývoji této komunity máme velmi dobré záznamy, protože americký antropolog [Melford Spiro](#) navštívil *kibuc* dvakrát za sebou, v 50. letech napsal takovou, řekněme, téměř oslavnou knihu ([zdroj](#)), která popisuje to, jakým způsobem se to prostě podařilo změnit, tu *lidskou přirozenost*. Prostě se ukázalo, že ono to jde.

Problém byl v tom, že Melford Spiro byl čestný člověk, kterého zajímala pravda více než ideologie, takže on se do toho kibucu vrátil po více než 20 letech a napsal novou knihu, která se jmenovala *Kibucké ženy – revisited* ([zdroj](#)). Tehdy dospěl k závěru, že *kibucy* uspěly ve všem, kromě reformy rodiny.

Dnes už po dalších několika desetiletích můžeme říct, že *kibucy* neuspěly vůbec v ničem, ani v tom kolektivním vlastnictví. Ale řekněme, že v těch 70. letech to ještě vypadalo poměrně pozitivně.

Co je vlastně na tom zajímavé, je to, že v těch některých *kibucech* byly tři generace lidí. Takže tam byli lidé, jejichž rodiče vyrůstali v té kolektivní výchově v *kibucu* a neznali ty vzorce. *Kibucy* měly samostatné školy, takže oni se neselekávali ani s tou *normální*, nebo s tou většinou společností mimo *kibuc*. Nakonec se tam vytvořily takové ty dost *tradiční genderové role*. To je taková možná pozitivní věc pro konzervativce, kteří tady jsou, že to je složitější.

Opravdu když čtete to, jak to v tom *kibucu* vypadalo, to je naprosto fascinující. Já tady bohužel nemám čas to popisovat, ale je to hodně zajímavé. Možná je dobré říci, že právě proto je dnes i útok nejenom na *rodinu* samotnou, ale i na ty *biologické vazby*, protože se ukázalo, že v *kibucech* se rekonstituovala rodina podle těch biologických vazeb.

Současné západní společnosti

Nás samozřejmě zajímají mnohem více současné západní společnosti. Tam je zajímavé, že v podstatě bez ohledu na úspěch, neúspěch různých těchto experimentů, v současné sociální realitě naprosto jednoznačně převažuje představa té *tvárné lidské přirozenosti*. V podstatě všechno, co máme, máme *dané výchovou*. Neexistuje nic, co bychom neměli dané výchovou.

Můžeme vlastně vytvořit *nového člověka* tím, že jednak minimalizujeme *biologické vazby mezi rodiči a dětmi*, zároveň *systematickou výchovou*, která změní *kulturní vzorce*, změní *genderové role*.

Mimochodem, tuto druhou část o *změně genderových rolí* a potřebě propagovat témata, jako je *rovnoprávnost* a *nestereotypní genderové role*, jsem převzala z *Istanbulské úmluvy*.

Je to závazek, že stát musí v podstatě tyto programy platit.

Přinese změna *genderových rolí* „méně násilí“?

Jedna věc je to, že dnešní sociální vědy i společnost věří, že může člověka změnit, může vytvořit *nového člověka*. Druhá věc je otázka, proč by to měla dělat. V tomto si myslím, že vlastně ta otázka toho domácího násilí je nějaký nástroj legitimizace, prosazování těchto, řekněme, myšlenkových proudů.

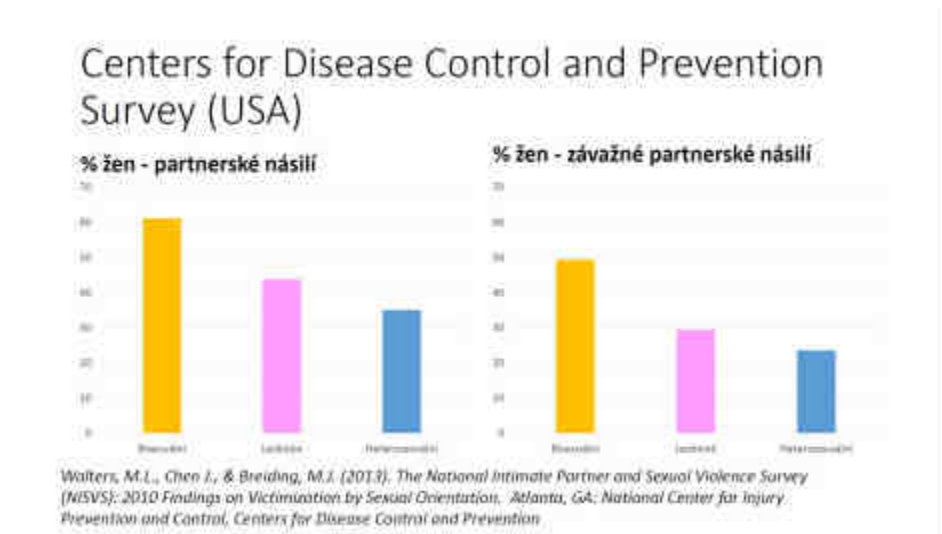
Proč si myslím, že to je především nástroj legitimizace? Protože samozřejmě pokud chceme použít změnu *genderových rolí* na to, abychom potlačili domácí násilí, tak se musíme ptát, jestli máme nějakou empirickou základnu pro to, abychom mohli říci: Ano, když se budou muži chovat jako ženy, ženy se budou chovat jako muži, bude ta společnost méně násilná.

To je velmi komplikované, protože když se podíváme na tu celou makrorovinu, celospolečenskou makrorovinu, tak tam sice můžeme srovnávat jednotlivé společnosti, ale je to trošku problematické tím, že ty statistiky nejsou srovnatelné. To, jak se chápe znásilnění, jak se chápe násilí v různých zemích, to prostě vůbec není jednoduché. Asi jediná srovnatelná charakteristika je násilná smrt. To je to jediné, co můžeme mezinárodně srovnávat.

Co však můžeme srovnávat, je to, jakým způsobem vypadá domácí násilí v párech, které se neřídí tou takzvanou *heteronormativní kulturou* (pozn. autora článku: přesvědčení, že pouze heterosexuality, tedy vztah mezi mužem a ženou je normální sexuální orientace), nebo těmi vzorci, které nejsou *heteronormativní*. V podstatě můžeme předpokládat, že pokud jádrem domácího násilí jsou ty *stereotypní tradiční vzorce* mužů a žen, tak v párech, které se neřídí těmi *stereotypními vzorci*, by mělo být nižší násilí.

Naštěstí na toto máme zrovna poměrně hodně dat. Tento graf je ze Spojených států. Je to *Centers for Disease Control and Prevention*, je to

v podstatě jedna z největších státních organizací. Když se podíváme, je to podíl žen, které zažívají partnerské násilí. Ne jakýkoli typ násilí, ale partnerské násilí.

Ten žlutý sloupec vlevo, to jsou ženy bisexuální, růžový sloupec, to jsou ženy lesbické, modrý, nejnižší vzorec jsou ženy v heterosexuálních vztazích. Nalevo tam máme veškeré násilí, napravo máme potom to závažné násilí, které se definuje tak, že vás někdo opravdu zbijí a podobně.

Jak vidíme, proti všem těm předpokladům, že *heteronormativita* vede k násilí, ty heterosexuální páry jsou nejméně násilné. Není to jenom tím, že by se hlásily méně. Naopak je teď velmi široká literatura o tom, že v podstatě u těch LGBT párů je velká **nechuť** hlásit domácí násilí, strach, oni se bojí jít na policii, protože budou mít pocit, že je ti policisté nebudou brát vážně, že mě zmlátila moje partnerka... Je tam větší bariéra to hlásit.

Možná je dobré říci, že ohledně výskytu násilí v *neheteronormativních* párech, to není jedna studie, která by to ukazovala. V podstatě se to ukazuje systematicky. Minimálně se ukazuje to, že tam ty rozdíly buď

nejsou, nebo spíše naprostá většina studií ukazuje, že výskyt domácího násilí je vyšší v těch *neheterosexuálních* párech.

Závěrem

Já jsem tady uvedla nějaké příklady, nechci to rozebírat do podrobností.

Co je závěrem mé prezentace? Můžeme se rozhodnout, že chceme, aby naše společnost vypadala jinak, můžeme se snažit rozhodnout to, že bychom chtěli, aby se změnila podoba vztahů mezi muži a ženami, aby se změnily mužské a ženské role. To je politické zadání, které vychází, řekněme, z nějaké představy. Je to prostě otázka politiků nebo obecné nějaké sociální diskuse. Ale měli bychom si říci, že pokud se k tomu rozhodneme, tak to neznamená, že tím snížíme domácí násilí. V podstatě neexistuje empirická evidence o tom, že podpora těchto *nestereotypních rolí* sníží domácí násilí. Minimálně v současné době na to nemáme žádnou podporu. Takže to by byl můj závěr tohoto vystoupení.“ (KONEC CITACE)

<https://www.epochtimes.cz/2023/06/13/podle-genderove-ideologie-v-istanbulske-umluve-lidska-prirozenost-neeexistuje-chce-vytvorit-noveho-cloveka-rika-profesorka-hamplova/>